

שנים משנותיו של אברהם שלא ראה את עשו יוצא לתרבות רעה — ולאידך, איתא בזהר שאברהם חניך את עשו, וזכותו של אברהם גרמה לו לעשו להיות במצב של גדלות?!

גם: מהי ההוראה שיש ללמוד מענין זה בעבודת האדם.

וכפי שיתבאר לקמן.

כה. בנוגע לשיעור היומי ברמב"ם — הנה בפרק האמצעי מג' הפרקים דשיעור היומי¹³² כותב הרמב"ם: "אע"פ שהכל כשרים לראות נגעים, הטומאה והטהרה תלוי' בכהן. כיצד, כהן שאינו יודע לראות, החכם רואהו ואומר לו אמור טמא, והכהן אומר טמא, אמור טהור כו'", אבל החכם עצמו — אינו יכול לטמא ללא אמירת הכהן.

ומכאן יש ללמוד הוראה נפלאה בתורת המוסר:

כאשר משהו מסתכל על יהודי ורואה שיש בו ענין בלתי-רצוי, נגע צרעת, שבגללו צריך לצאת אל מחוץ למחנה — הנה גם אם הוא חכם גדול ביותר, א' מחברי הסנהדרין (ובפרט כאשר מדובר אודות נגע שסימניו מפורשים בתורה, כך שאין צורך להיות חכם גדול דוקא), אין ביכולתו לטמא ח"ו יהודי זה ולפסוק שמקומו "מחוץ למחנה" ח"ו!

לכאורה, דין זה הוא גם בנוגע לטהרה, שגם הטהרה אינה אלא ע"י כהן. אבל: יהודי מטבע בריאתו — טהור הוא, ולא עוד אלא שעל כאו"א מישראל נאמר "בני בכורי ישראל"¹³³, ולכן, לא צריכים לחפש משהו שיאמר שטהור הוא! ולא עוד אלא כאשר בא משהו וטוען שיהודי פלוני אינו טהור, מכיון שהתורה אומרת שסימנים אלו מורים על היפך הטהרה — אין זה משנה מאומה את מצבו של היהודי!

ולכן, כאשר משהו אומר על יהודי שני שמקומו מחוץ למחנה — אומרים לו: מי שמך בכלל לקבוע ולשפוט אודות מצבו של יהודי פלוני? — קשוט¹³⁴ עצמך תחילה!

ודבר הכי מבהיל: כאשר מדברים אודות ענין הגלות — נענה אותו יהודי ואומר: אָה! ... מהו הפלא שיהודים נמצאים בגלות — "מפני חטאינו גלינו מארצנו" ... מי שמך לשפוט את ישראל? ...!

ואדרבה: עצם העובדה שהוא מכריז שמקומו של יהודי פלוני מחוץ למחנה (וכיו"ב) — מהוה הוכחה אודות מעמדו ומצבו הוא¹³⁵! ...!

ובפרט ע"פ המבואר בדברי חז"ל¹³⁶ שכללות הנגעים הוא כתוצאה

¹³² הלכות טומאת צרעת פ"ט ה"ב. ¹³³ שמות ד, כב. ¹³⁴ ב"מ קז, סע"ב. ושי"י. הובא בפרש"י עה"ת בראשית ד, כה. ¹³⁵ ראה לקו"ש ח"י ע' 25. ¹³⁶ ערכין טו, כ. וראה בארוכה — רמב"ם הל' טומאת צרעת בסופן. ובכ"מ.

מהענין ד"מוציא שם רע" — "מצורע" מלשון מוציא שם רע, או כתוצאה מהענין ד"לשון הרע":

כאשר אומרים על יהודי דבר בלתי־רצוי — הרי בין אם הדבר הוא שקר, ובין אם הדבר הוא אמת [שהו החילוק שבין מוציא שם רע למספר לשון הרע — שמוציא שם רע אומר דבר שקר, ומספר לשון הרע אומר את האמת¹³⁷]. אסור לומר דבר זה, מפני האיסור הוצאת שם רע או מפני האיסור דלשון הרע, ומי שמדבר דברים כאלו — סופו שמקבל נגע כו'.

ועפ"ז: כאשר מישהו נעמד לומר על יהודי מסויים שמקומו מחוץ למחנה — גורם הוא שהוא בעצמו יהי' במעמד ומצב זה, שכן, "הצרוע"¹³⁸ אשר בו הנגע (מפני שהוציא שם רע או דיבר לשון הרע) .. בדד ישב מחוץ למחנה מושכו"!!!

יכול הוא להניח ארבע זוגות תפילין וללבוש "זיידענע זופיצע" ... "א גאנצער יא־טיבע־דאָס", אבל אעפ"כ, כאשר מחליט שתפקידו לדון את ישראל ולהכריז שמקומו של יהודי פלוני מחוץ למחנה וכיו"ב — צריכים לבדוק ולראות מה נעשה עמו!!!

אילו הי' אוחז ומתנהג כשיטת הרמב"ם שאפילו חכם גדול אין ביכולתו לטמא יהודי — היו מתנהגים גם עמו כשיטת הרמב"ם; אבל כאשר רואים שביחס ליהודי שני פוסק הוא שמקומו באופן כך וכך — הרי לכל לראש פסק את הדין¹³⁹ בנוגע לעצמו!!!

ואם הוא נמצא במעמד ומצב שאינו יכול לחדול מדיבורים כאלו — העצה לזה: "בדד ישב"! תסתגר בד' אמותיך ושב ללמוד תורה, ותפסיק להסתובב בין יהודים ולבלבל את מוחם בדברי הבל!

ואין להאריך בגנותן של ישראל — אפילו בגנותן של אלו שכל חיותם היא כאשר יכולים לומר על יהודי פלוני שמקומו "מחוץ למחנה"!

יש לזכור, איפוא, שהיחס ליהודי צריך להיות באופן של אהבה וחביבה, וכדרכו של הבעש"ט¹⁴⁰, שלכל לראש הי' עוזר ומסייע ליהודים בענינים גשמיים, עניני פרנסה וכיו"ב, ואח"כ הי' מדבר עמהם ומעוררם אודות עניני יהדות, תורה ומצוותי'!

ומה שטוען שאינו אוחז משיטתו של הבעש"ט — מי שואל אותך בכלל אם אתה כן אוחז או לא אוחז, מי אתה בכלל? ... ובפרט שהוא בעצמו יודע את גודל השטות שבטענה זו!

(137) רמב"ם הל' דעות פ"ז ה"ב, שו"ע אדה"ז אר"ח סקניו ס"י. (138) תורע יג, מה"ז. (139) ראה כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות ספ"ט, ושי"נ, לקו"ש ח"ו ע' 283, ח"ו שם הע' 14. (140) "התמים" ח"ב ע' מד, וראה לקו"ש ח"א ע' 133.

זאת ועוד: הנהגה זו אינה חידוש של הבעש"ט — שהרי כן היתה גם הנהגתו של אברהם אבינו:

כאשר הגיעו ערביים שמשתחוים לאבק שע"ג רגליהם¹⁴¹ — רץ אברהם להכניסם לביתו, ולתת להם מכל טוב, ומיהר לגייס את כל בני ביתו — לא כדי לדבר נגד אדמו"ר הזקן... הפקירות שלא היתה לעולמים... אלא כדי לעשות עוגות — "לושי ועשי עוגות"¹⁴² — עבור האורחים, ולא רק עוגה אחת, אלא "עוגות" לשון רבים! או כדי להכין ג' פרים כדי להאכילן ג' לשונות בחרדל¹⁴³ — מאכל הכי טוב וטעים!

ואם הדברים אמורים בנוגע לערביים שמשתחוים לאבק שע"ג רגליהם, שווה דרגא הכי נמוכה בע"ז גופא¹⁴⁴ — הרי מובן במכש"כ וק"ו באיזה אופן צריכים להתייחס ליהודי...!

ולכן מצינו שאברהם אבינו התעסק אפילו עם עשו — לחנכו ולקרבו למצוות (כמוזכר לעיל מדברי הזהר), וכל זה — אפילו בנוגע לעשו שהי' ישראל מומר, ועאכו"כ בנוגע ליהודים שהם בבחינת תינוקות שנישכו, ואפילו אלו שאינם במצב זה — הרי פסק הרמב"ם¹⁴⁵ ש"יצרו הוא שתקפו", היינו, שזהו בגדר של אונס, והרי "אונס"¹⁴⁶ רחמנא פטרי"ו!

ונחזור לעניננו — שאפילו חכם הכי גדול אינו יכול לקבוע שמקומו של יהודי הוא מחוץ למחנה ח"ו: ענין זה ניתן לקביעתו של כהן, שענינו — איש החסד¹⁴⁷, כלומר, יהודי שיש לו אהבת ישראל, ויהודי שמברך את כנ"י מתוך אהבה, כפס"ד השו"ע¹⁴⁸ בנוגע ל"ברכת כהנים": "כהן השונא את הציבור... סכנה היא לכהן אם ישא כפיו... ועל זה תיקנו בברכה לברך את עמו ישראל באהבה", כמבואר בארוכה בזהר¹⁴⁹ גודל ההבחלה שבדבר!

כו. והמעשה הוא העיקר — להוסיף בכל הפעולות הקשורות עם אהבת ישראל ואחדות ישראל,

אשר על ידן מבטלים את סיבת הגלות — כדאיתא בגמרא¹⁵⁰ "מקדש שני... מפני מה חרב, מפני שהיתה בו שנאת חנם" [מצינו אמנם עוד ענינים בלתי-רצויים שהביאו לחורבן בית שני, "חטאינו" לשון רבים, אבל אלעפ"כ, הסיבה העיקרית היא "שנאת חנם", ולא עוד אלא שגם שאר הענינים הבלתי-רצויים באים כתוצאה מהענין ד"שנאת חנם"], ולכן, כהבטל הסיבה — מתבטל בדרך ממילא גם המסוכב (שאר ענינים בלתי-רצויים, וכן) כללות ענין הגלות,

141) ב"מ פה, ב. הובא בפרש"י עה"ת ויראית, ד' (142) וירא שם, ו' (143) ב"מ שם, הובא בפרש"י שם, ו' (144) ראה לקו"ש ח"א ע' 28, ח"ו ס"ע 18, ועוד, (145) ה"ל גירושין ספ"ב (146) ב"ק כח, סע"ב, ושי"ג (147) וחי"ג קמה, ב. תניא רפ"ג (148) אר"ח סקכ"ח סי"ט, וראה גם שיחת ליל שמחת תשד"ס סכ"ד (התועהויות תשד"מ ח"א ע' 316) (149) ח"ג קמ"ב (150) וירא ט, ב.

וענין זה מודגש גם ע"פ מ"ש במדרז"ל¹⁵¹ שענין הצרעת — שבסיבת הוצאת שם רע ולשון הרע — קאי על כיהמ"ק בחורבנו: "והצרוע — זה בית המקדש... וטמא טמא יקרא חורבן ראשון וחורבן שני", ובמילא, כאשר ההנהגה היא מתוך אהבת ישראל ואחדות ישראל, אזי מתבטל ענין הצרעת, כלומר, ביטול ענין החורבן והגלות.

וזוכים לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, במהרה כימינו ממש, תיכף ומיד, "נאו".

* * *

כז. ענין האחדות (המוזכר לעיל) — קשור עם כללות ענין ההתוועדות, כידוע¹⁵² הפתגם שאמר אדמו"ר הזקן ש"פתקא אשר משמי שמיא נחיתא" בנוגע לגודל מעלתה של התוועדות חסידית, שככחה לפעול יותר מאשר פעולתו של מלאך מיכאל, וטעם הדבר — מפני גודל הנחת-רוח שנפעל למעלה מהנהגתם של ישראל איש לרעהו באופן של אהבה וחיבה, הנהגה שכאה לידי ביטוי בהתוועדות חסידית.

וענין זה מודגש גם בלשון חז"ל¹⁵³ "גדולה לגימה שמקרבת", היינו, שעיי"ז שמקשרים את ההתוועדות עם לגימה כפשוטה, אזי נפעל ענין של קירוב. אמנם, יש לזכור שעיקר ענין ההתוועדות הוא — בלשון הכתוב¹⁵⁴ "הילכו שנים יחדיו בלתי אם נועדו", והכוונה בזה היא — כדי להוסיף בענין ד"ונועדתי לך שם¹⁵⁵, ע"י לימוד התורה וקיום המצוות, ומה שצריך להיות ענין של לגימה — הרי זה כדי להוריד את הסירכא כו'¹⁵⁶, ובפשטות — כאשר מוכרחים לפעמים לומר דבר שאינו באופן של נועם בתכלית השלימות (בשביל טובת הזולת, שהדברים יפעלו עליו), אזי יוכל לתרין שאמר כן מפני שלקח מעט משקה...

ומכיון שעיקרה של ההתוועדות היא ההוספה בעיני תורה ומצוות — מוכן, שהלגימה צריכה להיות רק כדי לצאת י"ח, ובמילא אין לקחת יותר מאשר חלק של כוסית קטנה, אפילו לא חצי כוסית, ועאכ"כ שאין לקחת כוסית גדולה כו', כידוע אזהרת כ"ק מו"ח אדמו"ר בענין זה.

ואלו שחושבים שכדי להוריד את הסירכא שלהם צריכים כמות גדולה יותר — הרי זה בדוגמת הענין ד"על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע": יש לה יצה"ר קטנטן, אלא שהוא מגרה את היצה"ר, וכן הוא בעניננו — שמגדיל את

¹⁵¹ פתיחתא דאיכ"ר כא. (152) קובץ מכתבים לתהלים אהלי יוסף יצחק ע' 199. אגרות קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' תיג. (153) סנהדרין קג. סע"ב ואילך. (154) עמוד ג.ג. (155) תלמוד בבלי. (156) ראה לקרי"ד חיד תשכ, א.

היצה"ר שלו כדי שיוכל לקחת כמות גדולה יותר של משקה, וכוונתו — להראות לכולם שכבר כלו ט' חדשיו, ובמילא .. יש לו "צפרניים" ! ... הנהגה כזו היא היפך הכוונה, אין זה "חסדישע משקה", ואין זו "חסדישע התועודות" ! ואכן רואים בפועל ממש את התוצאות מהנהגה כזו.

ולכן, אין לקחת אלא חלק מכוסית קטנה בלבד, ומכיון שכן היא הוראת רבותינו נשיאינו — בודאי יפעלו ע"י כוסית קטנה זו את כל מה שצריכים לפעול ע"י הלגימה.

(כ"ק אדמו"ר שליט"א חייך, ואמר:) "גדולה לגימה" אין הכוונה ל"לגימה גדולה" ... כאשר לוקחים לגימה גדולה כפשוטה, אין כל חידוש שזוהי לגימה גדולה; החידוש הוא איפוא כאשר הלגימה בפועל היא קטנה, ואעפ"כ, פועלים שתהי' באופן ד"גדולה לגימה".

דוגמא לדבר — הטהרה ד"מעייין", שמטהר בכל שהוא¹⁵⁷, אפילו טיפה אחת בלבד ! — צריכים רק שיהי' ענין הביטול באופן שכל גופו עולה בהם, אבל תנאי זה אינו בגלל שמדובר אודות טיפה אחת, שהרי גם בנוגע למעייין כולו צריכה להיות הטבילה באופן שכל גופו עולה בהם.

ולהעיר, שענין זה — מעלת המעייין שמטהר בכל שהוא — הוא אמנם בתקפו בכל השנה כולה, אבל ישנה הדגשה יתירה בזה כאשר באים לחודש כסלו, יו"ד כסלו וי"ט כסלו, שאז מודגש הענין ד"יפוצו מעינותיך חוצה" — מעייין דוקא, כדיוק לשונו של הבעש"ט¹⁵⁸, בהתאם לדיוק הלשון בכתוב¹⁵⁹. ובהמשך להאמור — אתן בקבוקי משקה מהתועודות זו עבור כמה ענינים מיוחדים, כדלקמן, כדי לקשרם עם התועודות זו.

כח. ובנוגע לסדר דקדימה ואיחור (שהרי ישנם, כאמור, כמה ענינים) — הרי אין לך דבר שהתורה לא תחווה דעתה כיצד צריכים לנהוג בזה, ולא רק חוות-דעת בלבד, כי אם הוראה, ולא סתם הוראה, אלא הוראה ברורה ומאירה, "תורה אור", שהרי מכיון שכל דבר מקורו בתורה, "אסתכל באורייתא וברא עלמא"¹⁶⁰, הרי פשוט שישנה הוראה ברורה בתורה כיצד צריכה להיות ההנהגה בענין זה.

ובכן, מצינו בתורה כמה הוראות בנוגע לסדר דקדימה ואיחור, כמו: תדיר ושאינו תדיר קודם, וכאשר התדירות היא בשוה — ישנו הכלל שכל המקודש קודם¹⁶¹, וכיו"ב.

(157) מקואות פ"א מ"ו. רמב"ם הל' מקואות פ"ט ה"ח. (158) במכתבו — נדפס בסו"ס בן פורת יוסף. בריש ס' כש"ט (הוצאת קה"ת). ובכ"מ. (159) משלי ה, טז. (160) זח"ב קסא, רע"ב. וראה ב"ר בחתולו. (161) זבחים רפ"י. הוריות יב, סע"ב — במשנה. רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ט ה"ב. ובכ"מ.